

Lars Lundqvist i stickvägen i den blådade granskogen på Åskälen.

»En halv till en miljon hektar skulle kunna blädas.«

Sluta inte bläda
Blädningsskogen

Text och foto: MATS HANNERZ

Åskälen ligger någon mil väster om Hamnerdal i Jämtland. Hit har forskaren Lars Lundqvist tagit sina studenter på deras sommarresa under flera år. Anledningen är det stora granbestånd som har brukats med blädning under snart 50 år. Den första korridorblädningen gjordes 1969. Då avverkades i stort sett bara i stickvägarna som ligger med 13-14 meters avstånd från varandra. År 1992 sattes stora maskiner in för att göra en riktig blädning mellan stickvägarna.

Skogen har blädats ytterligare en gång, och snart är det dags igen. Idag är det tätt, sikten är högst 10-20 meter eftersom kronorna är gröna långt ner på stammen, och det finns gott om unga träd som hjälper till att skymma sikten. Det är en skog att gå vilse i.

Viktigt att behålla skiktningen

- Det är ett tecken på att den är fullskiktad. Börjar grönkronan krypa uppåt är beståndet för tätt och för dominerat av de största träden. Här handlar det om att behålla skiktningen så att vi hela tiden har små och stora träd som avlöser varandra.

Om blädningsskogen lämnas utan åtgärd kommer kronorna att sluta sig och beståndet på sikt bli enskiktat. De små

träden trycks tillbaka och skogen går mot att bli en högskärm av gran. Då är enda alternativet att kalavverka och starta om.

- Därför är det så viktigt att fortsätta bläda så att inte skogens struktur förstörs, säger Lars.

I princip en höggallring

Blädning i en fullskiktad skog innebär i princip en höggallring bland de grövsta träden, en gallring som motsvarar 25-30 procent av volymen. Mindre träd sparas eftersom det är de som kommer att vara grövst vid kommande blädningar. Blädar man för hårt så sjunker tillväxten i beståndet.

- I en sådan här skog kan man bläda ungefär var tionde till femtonde år. En tumregel är att beståndet växer med ungefär tre procent om året. Beroende på tillväxten kan vi skatta hur mycket vi behöver lämna efter varje ingrepp. Om skogen växer med sex kubikmeter om året behöver vi ha 200 kubikmeter kvar efter blädningen, på en sämre bonitet kanske det räcker med 150 kubikmeter. Har vi lägre volym tappar vi tillväxt.

Det är inte så lätt att mäta in en fullskiktad skog. Den dåliga sikten i den täta skogen gör att relaskopet inte fungerar. I stäl-

let är man hänvisad till att lägga ut provytor, klava alla träd och mäta höjden på provträdet.

- Än så länge är det enda sättet att få tillförlitliga data, säger han.

Föryngring ett icke-problem

Ett vanligt fel som skogsfolk gör är att de letar efter föryngring i blädningsskogen. Men föryngring är sällan ett problem, betonar Lars.

- Det misstaget gör också studenterna. Men de inser snart att det finns mer än tillräckligt. Vi behöver ju bara ersätta de grova träd som vi tar ut vart tionde till femtonde år, och det räcker och blir över.

Efter att ha ägnat större delen av sitt forskarliv åt blädning har han lärt sig vilka skogar som är möjliga och inte möjliga att sköta med det skogsbrukssättet. Det tar lång tid att ställa om en skog så att den blir fullt skiktad, kanske ett sekel eller 150 år. Därför handlar det om att hitta de skogar som redan har en skiktning.

- En vild gissning är att det finns en halv till en miljon hektar granskog i landet som skulle kunna blädas. Det är alltså ungefär lika mycket som contortaskogen.

Kan vem som helst bläda?

Ibland beskrivs blädning och hyggesfritt skogsbruk som så avancerat att det bara kan utföras av utbildade trädstämplare och certifierade experter. Men det behöver inte vara så svårt att lära sig, det bekräftar både forskaren Lars Lundqvist och entreprenören Sebastian Ackèr. De har båda varit med när nya avverkningslag fått ta sig an uppgiften att själva välja vilka träd som ska bort.

Kalibrera ögat

Sebastian Ackèr, som i företaget Orangutang utför hyggesfria avverkningar, trycker på vikten av att kalibrera ögat flera gånger i början. Träden stämplas ald-

rig i förväg, utan maskinföraren väljer vilka träd som ska avverkas. Målet är att öka eller bibehålla skiktningen i beståndet, och att behålla den grundnya man har kommit överens om. Det lär sig duktiga maskinförare snabbt, även om de alltid bör göra dagliga kalibreringar.

Kräver stora skördare

- Men man måste tänka på att vi hanterar grova träd i en skog där vi inte får skada föryngring och andra träd. Vi har valt att använda stora skördare som klarar av att hantera 1,5-kubikmeters träd med full kranlängd.

Lars Lundqvist var med när ett slutavverkningslag

Avverka bland de grova men akta så det inte blir för glest. Och var försiktig så de mindre träden inte skadas.

fick ta sig an uppgiften att bläda i Åskälen (se artikel ovan). Maskinlaget hade inte ens erfarenhet av gallring tidigare, men Lars behövde bara visa ett litet stycke i början. Sedan kunde förarna bläda hela området på fri hand.

- Och resultatet blev mycket bra, det är inte svårare att bläda än att gallra. Trädvalet är egentligen inte det mest betydelsefulla, vik-

tigare är att inte ta ut för mycket. Det är ett misstag man lätt kan göra.

Vilka träd är det då man tar? Enligt Lars Lundqvist gallrar man bland de absolut största träden och tar ut 25-30 procent av volymen. Blir uttaget för stort sjunker tillväxten i beståndet. Det är lätt hänt när man höggallar vid en så stor diameterspridning.